

BALANDŽIO MĖNESIO VADOVŲ KLUBŲ APIBENDRINIMAS

2025 m. gegužė

VADOVŲ KLUBŲ APIBENDRINIMAS – Lietuvos moksleivių sąjungos prezidento patarėjų jaunimo politikos klausimais rengiamas leidinys, skirtas informuoti moksleivius bei visuomenę apie kasmėnesiniuose, 42–iuose savivaldybėse vykstančiuose organizacijos vienijamų moksleivių susitikimuose – Vadovų klubuose – vykusią diskusiją metu prieita išvada.

Leidiniu LMS siekia užtikrinti Vadovų klubuose aptariamų klausimų aktualumo tęstinumą bei pateikti grįžtamąjį ryšį Vadovų klubų dalyviams. Kad grįžtamasis ryšis būtų tikrai kokybiškas, dalyvius raginame laisva forma aptarti šį dokumentą su jų atstovaujamų mokyklų bendruomenėmis. Tikimės, kad galimybė susipažinti su apibendrintais LMS vienijamų moksleivių atstovų atsakymais padės moksleiviams susidaryti tvirtesnę nuomonę švietimui svarbiais klausimais, skatins organizuoti diskusijas mokyklose bei leis geriau suprasti kiekvieno Vadovų klubo dalyvio indėlio svarbą.

Šiame leidinyje apibendrinamos tik tos temos, dėl kurių Vadovų klubų dalyviai sulaukė klausimų aptariamo mėnesio Nacionalinių temų pristatyme. Išvados parengtos pagal duomenis iš Alytaus, Biržų, Druskininkų, Elektrėnų, Jonavos, Kauno, Kėdainių, Klaipėdos, Mažeikių, Panevėžio, Plungės, Radviliškio, Raseinių, Šiaulių, Šilutės, Širvintos, Telšių, Ukmergės, Utenos ir Vilkaviškio.

TEMOS:

1. Akademiniis sąžiningumas;
2. Karinis rengimas mokyklose;
3. Alumni klubai - mokyklų bendruomenių ugdymas;
4. Kultūros pasas;
5. Neformalusis vaikų švietimas (NVŠ);

1. AKADEMINIS SĄŽININGUMAS

Mokyklų bendruomenių diskusijos parodė, kad sukčiavimas per pamokas ir atsiskaitymus yra ne pavienis reiškinys, o plačiai paplitusi ir sisteminė problema. Beveik visos mokyklos pripažįsta, kad tai tapo kasdienybe, o ne išimtimi.

Pagrindinės išvardintos sukčiavimo priežastys – tai per didelis mokymosi krūvis, laiko trūkumas, pervargimas, motyvacijos stoka ir baimė dėl prastų pažymių. Prie to prisideda ne visada efektyvūs mokymo metodai, per sudėtinga ar per mažai aktuali mokomoji medžiaga, nepakankama mokinių įtrauktis, silpna mokytojų kontrolė bei nevaržomas technologijų (ypač dirbtinio intelekto) naudojimas.

Sukčiavimas dažniausiai pasireiškia tikslųjų ir teorinių dalykų pamokose, kur dominuoja faktai, formulės ir standartizuoti atsakymai – tai palengvina galimybę naudotis „greitais sprendimais“. Mažiausiai tokio elgesio pastebima kūrybinėse srityse, kur vertinimas individualizuotas, o užduotys – asmeniškesnės.

Nors akademinis sąžiningumas daug kur įvardijamas kaip svarbi vertybė, realybėje požiūris į jį skiriasi. Kai kuriose mokyklose jis traktuojamas kaip ugdymo pagrindas, kitur – kaip retai veikiantis idealas dėl neveiksmingų prevencijos priemonių ar mokytojų bei administracijos abejingumo.

Siūlomi sprendimai sukčiavimui mažinti rodo, kad vien tik techninių priemonių – tokių kaip telefonų rinkimas, atsiskaitymų variantai ar stebėjimas – neužtenka. Nariai siūlo pereiti prie kompleksiško sprendimo: mažinti krūvį, įvesti daugiau žodinių atsiskaitymų, aiškiau iškomunikuoti mokymosi tikslus, stiprinti mokytojų ir mokinių santykį per konsultacijas ir dialogą. Taip pat išskiriamas vertybių ugdymas, kritinio mąstymo lavinimas ir sąmoningas bei atsakingas technologijų naudojimo reguliavimas.

2. KARINIO RENGIMO ĮVEDIMAS MOKYKLOSE

Vadovų klubo metu paaiškėjo, kad dauguma mokinių palankiai žiūri į karinio rengimo įvedimą mokyklose, tačiau aiškiai akcentuoja – tai neturi būti karinis paruošimas siaurąja prasme. Mokiniai pasisako už rengimą, kuris ugdo praktiškai pritaikomus, kasdienybėje reikalingus įgūdžius ir stiprina asmeninį atsparumą bei gebėjimą veikti krizinėse situacijose.

Svarbiausi ugdytini įgūdžiai, kuriuos įvardijo tiek mokiniai – tai **psichologinis pasirengimas stresinėms ir ekstremalioms situacijoms, pirmosios pagalbos įgūdžiai, išgyvenimo pagrindai gamtoje, komandinis darbas, orientavimasis aplinkoje ir civilinės saugos žinios**. Emocinis atsparumas, krizių valdymas bei gebėjimas greitai priimti sprendimus taip pat laikomi esminėmis kompetencijomis. Šiek tiek mažiau akcentuojami, bet vis dar aktualūs pasirodė kibernetinis saugumas, šaudymas ar krašto apsaugos pagrindai – šie aspektai dažniau buvo siūlomi kaip pasirenkamieji, bet ne privalomi dalykai.

Dėl karinio rengimo organizavimo formų buvo išsakytos įvairios, tačiau viena kitą papildančios nuomonės. Siūlomi intensyvūs praktiniai kursai kelis kartus per metus – pavyzdžiui, žygiai, pratybos ar specializuoti mokymai. Kitas variantas – mišrus modelis, kai karinio rengimo pamokos būtų organizuojamos reguliariai, bet integruotai su kitais dalykais, tokiais kaip pilietiškumo ar gyvenimo įgūdžių ugdymas. Kai kuriose mokyklose siūloma šią temą integruoti į esamus dalykus, jei nėra galimybių steigti atskirą kursą.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas turinio pritaikymui pagal mokinių amžių. Siūloma rengimą pradėti nuo jaunesniųjų klasių, supažindinant su saugumo ir pagalbos pagrindais, o vyresnėse klasėse gilinti temas labiau kompleksiškai – orientuojantis į krizių valdymą, atsakomybę ir savarankiškumą.

Diskusijų metu buvo aiškiai akcentuota, kad karinis rengimas turėtų būti modulinis, apimantis tiek teoriją, tiek praktiką, bet išlikti lankstus, motyvuojantis ir orientuotas į realaus gyvenimo situacijas, o ne vien į karišką drausmę. Ginklų ar technikos naudojimo mokymas galėtų būti įtrauktas kaip pasirenkamoji dalis, bet tikrai neturėtų būti privalomas visiems mokiniams.

Apibendrinant, karinio rengimo įvedimas mokyklose vertinamas kaip pozityvus žingsnis, jei jis orientuojamas ne į karinės drausmės įtvirtinimą, o į universalių, gyvenimui reikalingų įgūdžių ugdymą. Svarbiausia – užtikrinti lankstumą, mokinių amžiui ir interesams pritaikytą turinį bei praktinį, realią naudą teikiantį pobūdį. Tik tokiu atveju karinis rengimas galės tapti vertinga švietimo sistemos dalimi, stiprinančia mokinių atsparumą, savarankiškumą ir gebėjimą veikti atsakingai įvairiose situacijose.

3. ALUMNI KLUBAI MOKYKLOSE

Alumni klubai – tai priemonė, galinti reikšmingai prisidėti prie mokinių ugdymo proceso, stiprinti bendruomeniškumą ir skatinti sąmoningą karjeros planavimą. Vis dėlto, balandžio mėnesio vadovų klubų metu išryškėjo, kad Lietuvoje alumni klubų veikla yra labai fragmentiška – dauguma mokyklų jų neturi, o esamų veikla dažniausiai vyksta neformaliai ir nereguliariai. Nepaisant to, požiūris į buvusių mokinių įtraukimą išlieka pozityvus visose savivaldybėse.

Kai kuriose mokyklose alumni jau dabar savanoriškai prisideda prie renginių organizavimo ar palaiko simbolinį ryšį su savo buvusiu ugdymo įstaiga, tačiau šis potencialas dar nėra sistemingai išnaudojamas. Diskusijų metu išryškėjo, kad buvę mokiniai gali atlikti svarbų vaidmenį įvairiose ugdymo srityse: karjeros ugdyme, mokinių motyvacijos skatinime, bendruomeniškumo stiprinime bei savivaldos tobulinime. Alumni – tai vertingas žinių ir patirties šaltinis, kuris gali padėti susieti mokyklinį mokymą su realiu pasauliu, padėti mokiniams geriau pažinti profesijas ir atrasti asmeninę motyvaciją mokymuisi. Vadovų klubo metu buvo aptarta, kad praktinis karjeros ugdymas turėtų būti integruotas į mokyklos gyvenimą per susitikimus su profesionalais, išvykas, edukacines veiklas ir darbo šešėliavimą. Alumni įtraukimas šiuo atveju laikomas viena iš efektyviausių priemonių – jie gali perteikti asmeninę patirtį, būti įkvepiančiu pavyzdžiu ir skatinti mokinius drąsiau planuoti savo ateitį.

Tačiau svarbiausi iššūkiai, trukdantys alumni veiklos plėtrai, – tai struktūros ir strategijos stoka, taip pat mokyklų baimė dėl papildomo administracinio krūvio. Nepaisant šių kliūčių, dauguma mokyklų išreiškė atvirumą naujoms iniciatyvoms ir supranta, kad alumni klubai gali tapti svarbia ilgalaikės ugdymo strategijos dalimi.

Alumni klubų kultūra Lietuvoje dar tik kuriasi, tačiau jau dabar matomas jos vertybinis ir praktinis potencialas. Norint jį išnaudoti, nutarta, kad būtina kurti struktūruotas sistemas, numatyti aiškias strategijas ir suteikti mokykloms reikalingus išteklius bei palaikymą.

4. KULTŪROS PASAS

Kultūros pasas – priemonė Lietuvos mokinių kultūros pažinimo įpročiams ugdyti ir jų kultūros patirčiai plėsti, teikiant jiems tam tikras kultūros ir meno paslaugas. Balandžio mėnesio vadovų klubų metu buvo aptarti keli klausimai dėl šios priemonės efektyvumo ir problematikos.

Pirmiausia, buvo siekta išsiaiškinti, kiek mokinių yra informuoti apie šias paslaugas, kiek jomis naudojasi ir kaip jas vertina. Diskusijų metu išaiškėjo, kad beveik visi mokiniai kultūros pasu esą naudojęsi, tačiau daugelis jų jaučia informacijos stoką ir išreiškė norą būti informuojami įvairesniais būdais: internetinėje erdvėje, dienyne, informaciją gauti iš plakatų ar mokyklos darbuotojų. Mažesnė dalis, kuri teigė, kad jaučiasi turinti pakankamai informacijos, pasidalino, kad informaciją dažniausiai gauna iš klasės auklėtojų ar administracijos darbuotojų, taip pat Lietuvos moksleivių sąjungos organizuojamų renginių metu. Vadovų metu buvo nutarta, kad už informavimą apie kultūros pasą turėtų būti atsakingi klasės auklėtojai ir kiti mokyklos darbuotojai.

Apklausus mokinių, kaip jie vertina savo patirtį su kultūros pasu, išryškėjo dvi nuomonės: teigiama ir neigiama. Didžioji dalis mokyklų atstovų manė, kad kultūros pasas suteikia galimybę įgyti naujų žinių ir patirčių už mokyklos ribų bei yra ypač naudingas mokiniams iš nepasiturinčių šeimų, nes sudaro vienodas galimybes visiems mokiniams, nepriklausomai nuo jų finansinės situacijos, praplėsti savo akiratį ir išbandyti ką nors naują. Tačiau šiek tiek mažesnė dalis pastebėjo, kad ši priemonė, nors turinti potencialo, nėra tinkamai išnaudojama ir ją derėtų pertvarkyti.

Antroje klausimų dalyje buvo siekta išsiaiškinti bendrą kultūros paso problematiką, mokinių nuomonę apie teikiamą finansinę sumą, kuri yra skirta kultūros paso paslaugoms apmokėti, paslaugų įvairovės trūkumą bei mokinių kultūrinio švietimo poreikių patenkinimą. Diskusijų metu išryškėjo šios opiausios problemos: informacijos stoka, skiriamų lėšų sumos dydis ir aktualių, mokinius sudominančių edukacijų bei veiklų stoka. Kadangi informacijos stoką jau aptarėme,

pereisime prie finansinės kultūros paso problematikos. Didžioji dalis mokyklų atstovų pritarė, kad vienam vaikui suteikiama pinigų suma (dažniausiai 11 eurų) yra per maža ir trukdo šiais paslaugai pasiekti pilną potencialą, nes mokiniui dažniausiai nepakanką lėšų nemokamai nuvykti į daugiau nei vieną kultūros paso siūlomą veiklą. Aptarus teikiamų lėšų didinimo idėją, atsakymai varijavo nuo 15 iki 50 eurų, tačiau vidutiniškai buvo nutarta, kad vienam mokiniui suteikiama suma turėtų būti pakelta iki bent 24 eurų.

Diskusijų metu iškilo nuomonių, kad dalis kultūros paso siūlomų edukacijų nėra aktualios šiuolaikiniam jaunimui ir mokiniai jaučiasi, kad laikas tokiose veiklose, yra iššvaistomas. Be to, įvardyta, kad mokiniai jaučia veiklų įvairovės trūkumą. Paklausus, kokių veiklų mokiniai kultūros pase norėtų rasti daugiau, buvo paminėtos šios paslaugos: apsilankymai spektakliuose, teatre, koncertuose, norėtų praplėsto kultūros pase paslaugas siūlančių muziejų tinklo, įvairių interaktyvių pramogų. Baigiant diskusiją nutarta, kad, dėl anksčiau išvardintų priežasčių, daugumos mokinių švietimo poreikių kultūros paso teikiamos paslaugos nepatenkina.

5. NEFORMALUSIS VAIKŲ ŠVIETIMAS (NVŠ)

Neformalusis švietimas yra apibrėžiamas LR Švietimo įstatymo šitaip: švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas. Balandžio mėnesio vadovų klubo dalyviai diskutavo pateiktais klausimais apie neformalųjį vaikų švietimą (toliau – NVŠ).

Pirmojoje klausimų dalyje buvo siekta išsiaiškinti, kiek mokinių ir į kokią NVŠ veiklą įsitraukia bei kokią naudą mokiniai mano gaunantys dalyvaudami tokiose veiklose. Pagal surinktus duomenis išsiaiškinta, kad didžioji dauguma mokinių įsitraukia į NVŠ veiklą per popamokinius būrelius, savanorystę, LŠS, menų (dailės, muzikos) mokyklas, įvairias sporto veiklas. Mažesnę dalį mokinių, kurie nedalyvauja NVŠ veiklose, įvardija tokias nedalyvavimo priežastis: dažniausiai trukdo laiko stoka ir mokyklos darbų krūvis siūlomos veiklos, regionų ir miestelių mokiniai taip pat minėjo transporto problemą, o dalis mokinių NVŠ veiklos rodosi neaktualios, jie jaučia, kad negauna pakankamai informacijos apie siūlomas veiklas.

Dalyvaujantys veiklose mokiniai diskusijų metu nutarė, kad NVŠ veiklos yra naudingos, nes suteikia mokiniams galimybę ugdytis įvairias kompetencijas, kaip komunikabilumą, atsakomybę, empatiją, socialinius įgūdžius, taip pat padeda mokiniams pažinti ir išbandyti save įvairiose meno, sporto ar kitose srityse, padeda pasirinkti mokinio karjeros kelią. Be to dauguma mokinių akcentuoja, kad tokiose veiklose jie turi galimybę užmegzti naujas pažintis su bendraminčiais. Tuo tarpu neįsitraukiantys į NVŠ veiklas mokiniai įvardijo, kad veiklose dalyvauti juos motyvuotų galimybė veiklų metu surinkti socialines-pilietines valandas, platesnė veiklų įvairovė, dalinis transporto bei veiklų finansavimas, ir didesnis kitų bendraamžių įsitraukimas į NVŠ veiklas.

Antrojoje klausimų dalyje, pristačius ištraukas iš susitarimo dėl Lietuvos švietimo politikos 2021 m. - 2030 m., mokiniai buvo pakviesti į diskusiją apie NVŠ veiklose integruojamą kultūros turinį, meno formas, kūrybiškumą skatinančią metodiką, jų pakankamumą, „Pasiekimų vertinimo modelį“ ir jo rodiklius. Diskusijų metu paaiškėjo, kad tarp daugumos mokinių vyrauja nuomonė, kad kultūros turinio įtrauklumas NVŠ veiklų metu yra pakankamas, tačiau daugelyje padalinių buvo akcentuojama, kad kultūros, kūrybiškumą skatinančių metodų pakankamumas labai priklauso nuo veiklos tipo: meno srityse metodika ir kultūrinis turinys integruojamas daug daugiau, nei sporto ar tikslųjų mokslų būreliuose, veiklose.

Perėjus prie klausimo apie tai, kaip mokiniai suvokia „Pasiekimų vertinimo modelio“ sąvokos reikšmę, dauguma negalėjo atsakyti, paaiškinti šios sąvokos reikšmės. Mažuma šią sąvoką įvardijo suprantantys kaip pažangos stebėjimo, pasiekimų, veiklose įgytų kompetencijų bei žinių vertinimo sistemą. Prasidėjus diskusijai apie galimus tokios vertinimo sistemos rodiklius, vadovų klubuose dalyvavę mokiniai išskyrė šiuos pagrindinius vertinimo kriterijus: asmeninė mokinio pažanga, nustatant pradinis ir galutinius mokinio gebėjimus, mokinio įgytų žinių įsisavinimas, konkursų rezultatai, mokinio lankomumas, motyvacija. Buvo pastebėta, kad tikslesni kriterijai turėtų varijuoti pagal veiklos pobūdį. Tačiau dalis mokinių išreiškė nuomonę, kad tokios veiklos pasiekimų vertinimo iš viso neturėtų būti.

KONTAKTAI

Monika Kavaliauskaitė

monika.kavaliauskaite@moksleiviai.lt

Prezidento patarėja

Aušrinė Levinskaitė

ausrine.levinskaite@moksleiviai.lt

Prezidento patarėja

Darbo su nariais koordinatore